

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 22 december 2017

Mål nr

T 5183-16

PARTER

Klagande

TA

Ombud: Jur.kand. ME

Motpart

AA

Ombud: Jur.kand. BB

SAKEN

Fordran

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2016-10-17 i mål T 9052-15

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

TA ska ersätta AA för rättegångskostnad i Högsta domstolen med 15 000 kr, avseende ombudsarvode, och ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens dom.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

TA har yrkat att Högsta domstolen ska fastställa tingsrättens domslut.

AA har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnad i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. I april 2012 förde TA över 600 000 kr till AAs bankkonto. Samma månad förvärvade AA aktier i Terrys Restaurang AB. Ungefär en månad senare överlät AA aktier i restaurangen till TAs son, CC.
2. TA har gjort gällande att överföringen på 600 000 kr avsåg ett lån. Han har berättat att AA ville köpa aktier i Terrys Restaurang men att AA inte hade tillräckligt med pengar för förvärvet. Han erbjöd därför AA ett lån. Han har vid flera tillfällen försökt att få tillbaka pengarna utan att lyckas.
3. AA har gjort gällande att överföringen avsåg betalning för aktier i Terrys Restaurang. TA kunde dock, av ekonomiska skäl, inte stå som ägare till aktierna. Det bestämdes därför att TAs son, CC, skulle stå som aktieägare.

Efter att AA förvärvat aktier i Terrys Restaurang överlät han 30 procent av aktierna till CC.

4. Tingsrätten kom fram till att bevisbördan för påståendet om att överföringen utgjorde betalning för aktier låg på AA. Då han inte hade bevisat att det var fråga om en betalning biföll tingsrätten TAs talan.

5. Hovrätten har, till skillnad från tingsrätten, funnit att TA har bevisbördan för att penningöverföringen var ett lån. Med den utgångspunkten, och mot bakgrund av att hovrätten inte ansåg att TA hade styrkt att ett försträckningsavtal förelåg, har hovrätten ogillat käromålet.

Frågan i Högsta domstolen

6. Frågan i målet är primärt vem av parterna som har bevisbördan i en situation där det är ostridigt att en överföring har skett men det råder oenighet om det rör sig om försträckning (ett penninglån) eller betalning (i det här fallet för aktier i en restaurang).

Bevisbörda och beviskrav

7. Som en allmän princip gäller att den som i en rättegång kräver betalning på grund av påstådd försträckning har att styrka sitt påstående (se ”Hakvin och Elvira” NJA 1975 s. 577 och ”Klädpartiet och avräkningen” NJA 2009 s. 64).

8. I ”Tandläkarens olycka” NJA 2014 s. 364 uttalas emellertid att den principen inte tar sikte på det fallet att det står klart att ett visst belopp har förts över från en person till en annan men det råder oenighet om överföringens innebörd (se p. 6 i rättsfallet). I målet var ostridigt att ett visst belopp hade förts över från en person till en annan, men det rådde delade meningar om det var fråga om gåva eller försträckning. Högsta domstolen placerade bevis-

bördan på mottagaren, dvs. på den som påstod att det var fråga om en benefik transaktion.

9. Som skäl för att placera bevisbördan på detta sätt hänvisades till intresset av att förhindra oöverlagda förmögenhetsöverföringar och till att en sådan placering av bevisbördan ger större anledning för de inblandade att säkra bevisning (jfr ”Mammas borgen” NJA 2012 s. 804 där dessa skäl anfördes för att lägga bevisbördan på gäldenären när det påstods att en regressfordran hade efterskänkts; jfr även ”De påtecknade reverserna” NJA 1987 s. 40). Högsta domstolen framhöll också att en sådan placering av bevisbördan minskar risken för missbruk från mottagarens sida när det råder oklarhet om bakgrunden till att ett belopp har överförts. Motsvarande skäl angavs göra sig gällande också i fall då en överföring har skett av misstag.

10. Frågan blir då vad som bör gälla i ett fall där det å ena sidan ostridigt har skett en överföring, men där det å den andra sidan inte alls påstås att det har varit fråga om en benefik rättshandling.

11. De skäl som anføres i ”Tandläkarens olycka” rörande bevisbördans placering bygger i huvudsak på att ett påstående om försträckning står emot ett påstående av benefik karaktär (se p. 7 och 8 i rättsfallet och den hänvisning som där görs till ”Mammas borgen”). De kan därför inte anses göra sig gällande med samma styrka när ett påstående om försträckning står emot ett påstående om betalning. Med beaktande av hur betalningar och överföringar i normalfallet hanteras måste det också anses mindre lämpligt att placera bevisbördan så att den som mottar en betalning har att säkra bevisning om varför betalningen gjorts. Båda parter kan visserligen anses ha anledning och möjlighet att säkra bevisning rörande en överföring av pengarna, men det kan inte råda någon tvekan om att den som lämnar ifrån sig pengar i regel har starkare skäl än mottagaren att säkra bevisning för det fall det är tänkt att pengarna ska återbetalas.

12. Mot denna bakgrund finns anledning att i nu diskuterade fall (se p. 6) falla tillbaka på huvudregeln, nämligen att den som påstår försträckning har bevisbördan för påståendet.

13. De beviskrav som normalt gäller i tvistemål är tillämpliga (jfr ”Hakvin och Elvira” och ”Tandläkarens olycka”).

Bedömningen i detta fall

14. TA har gjort gällande försträckning medan AA har gjort gällande att de överförda pengarna har använts för köp av aktier i Terrys Restaurang. Bevisbördan för att det varit fråga om försträckning bör i denna situation vila på TA (se p. 11 och 12).

15. Som hovrätten har kommit fram till har TA inte styrkt att överföringen har avsett en försträckning. Det innebär att hovrättens domslut ska fastställas.

16. Vid denna utgång ska TA förpliktas ersätta AAs rättegångskostnader i Högsta domstolen. Vad AA har begärt i ersättning får anses skäligt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog (skiljaktig), Agneta Bäcklund, Ingemar Persson, Lars Edlund och Petter Asp (referent)
Föredragande justitiesekreterare: Pernilla Svärd

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**
2017-12-05

Mål nr
T 5183-16

SKILJAKTIG MOTIVERING

Justitierådet Stefan Lindskog är skiljaktig i fråga om motiveringen och anser att domskälen ska ha följande lydelse.

1. TA förde den 23 april 2012 över 600 000 kr till AAs bankkonto och begär nu återbetalning. Han har gjort gällande att överföringen avsåg ett penninglån (försträckning). AA har invänt att överföringen gällde betalning för ett aktieköp.
2. Av tingsrättens dom framgår att TA inte har åberopat någon annan grund för sitt yrkande än att överföringen utgjorde en försträckning. Han har således inte gjort gällande rätt till återbetalning på den grunden att AA har tagit emot medlen utan att ha någon rätt till dem. I tingsrättens dom har också antecknats följande.

Tingsrätten ska pröva om TAs överföring om 600 000 kr den 23 april 2012 till AA utgör ett lån. Om svaret är ja ska tingsrätten bifalla käromålet. Om svaret är nej ska tingsrätten ogilla käromålet.

TAs talan ska alltså ogillas, om hans påstående om försträckning inte godtas.

Dok.Id 143409

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstadamstolen.se	

3. I likhet med hovrätten finner Högsta domstolen att något försträckningsavtal inte är visat.

4. Det förhållandet att något försträckningsavtal inte är visat nödvändiggör visserligen inte att det skulle röra sig om betalning med anledning av ett aktieköp. Men såsom TA har fört sin talan ska – med den gjorda bedömningen av försträckningspåståendet – överklagandet avslås utan någon prövning av AAs påstående om att betalningen avser ett sådant köp.